

[Undervisningsministeren.]

for let at oprette Friskoler, og det er derfor naturligt at kræve et ikke uvæsentligt Offer fra de Kredse, der vil starte en Friskole, da en saadan ofte kan virke svækkende paa Kommunens Skolevæsen; hvor det nu maatte ligge, men jeg har dog besluttet mig til at stille Forslag om, at Tilskuddet ydes med $\frac{2}{3}$, da Forskellen i Penge ikke er meget stor, og jeg mener, at ogsaa med dette Tilskud — det er det, jeg lægger mest Vægt paa — vil en Friskole kræve et saa væsentligt Offer fra Forældrenes Side, at Friskoler, for hvilke der ikke er nogen virkelig Basis, ikke vil opstaa.

Ved disse Tilskud, dels beregnet efter Statens Udgift, dels efter Kommunernes Udgifter, bestemmes det, hvilken samlet Sum der skal være til Raadighed for Friskolerne, men denne Sum fordeles ikke pr. Barn, men deles til forskellige Formaal. Det maa nemlig indrømmes, at en Skoles Udgifter til Lærere, til Lokaler etc. ikke ændres, fordi der er et Par Børn flere eller færre i Skolen, men retter sig efter, hvor mange Klasser der findes, og hvor mange Lærere Skolen derfor har Brug for. Først gives der ifølge Forslaget et fast Grundtilskud. Dette er en Støtte for de smaa Friskoler. Dernæst gives der Tilskud til Læreren svarende til Halvdelen af den i sidste Kalenderaar udbetalte Læreren, og her foreslaas noget i Friskolen hidtil ukendt, nemlig at der fra Staten stilles Krav om, at Læreren skal svare mindst til Andenlæreren i Folkeskolen. Det er sikkert rigtigt at stille dette Krav, som det er stillet til de andre frie Skoleformer, og det er ogsaa tiltraadt af Friskolens Repræsentanter i Udvalget. De alt for lave Læreren har været mange Friskolers svage Side. Dernæst gives et Bygningstilskud med et fast Beløb for hver Klasse, hver Fagklasse og hver Gymnastiksal. Ogsaa dette er en god Foranstaltning, idet det dels giver Friskolerne Mulighed for og dels ogsaa animerer til at holde deres ydre Forhold nogenlunde paa Højde med Folkeskolen. Hvis der derefter er noget tilbage af Raadighedssummen, hvad man haaber — det har været umuligt at opstille en fuldstændig Beregning deraf —, skal dette fordeles pr. Barn i Friskolen til Undervisningsmidler og Driftsudgifter.

Med Hensyn til Betingelsen for at kunne opnaa Tilskud har Ministeriets Repræsentanter foreslaaet det gennemsnitlige Børnetal, som betinger Statstilskuddet, hævet fra 10 til 15, dog saaledes, at alle bestaaende Skoler kan nøjes med 10 Børn, medens Friskolen har fastholdt den hidtidige

Regel om de 10 Børn. Jeg har sluttet mig til det første Forslag om en Ændring. Jeg anser det ikke for heldigt, at der kan oprettes alt for smaa Skoler, og mener ikke, at Friskolen kan beklage sig herover, naar denne Skærpelse ikke rammer de bestaaende Skoler, men kun kommer til Anvendelse paa fremtidig opstaaende Friskoler, hvortil ogsaa maa henregnes alle Friskoler, der har været lukket for en Tid og først skal genaabnes efter den nye Lovs eventuelle Vedtagelse. Hertil kommer ogsaa, at selve det økonomiske Grundlag for Friskolerne, hvis dette Lovforslag vedtages, vil blive meget bedre.

Til sidst skal jeg gøre et Par Bemærkninger om Efterlønsforholdene. Efterlønnen til Friskolelærere har hidtil kun været givet med $\frac{2}{3}$ af sædvanlig Tjenestemandspension uden Tillæg, og det er klart, at det ikke har kunnet give de gamle Friskolelærere blot et nogenlunde passende Underhold. Det foreslaas derfor nu, at dette ændres til, at Efterlønskassen fremtidig skal give fuld Efterløn, hvilket vil betyde en aarlig Merudgift for Friskolernes Lærere og for Skolerne selv, men ogsaa for Statskassen, der desuden maa hjælpe med til at skabe en Overgangsordning, til Efterlønskassen fuldt ud kan bære den fulde Efterløn. I saa Henseende henviser jeg dels til Forslaget, dels til de Bemærkninger, der er knyttet dertil. Hvor meget det vil beløbe sig til, er det vanskeligt at foretage nogen virkelig eksakt Beregning over.

Tilskudsordningen i øvrigt vil efter de i Forslaget gjorte Beregninger koste ca. $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. eller ca. 1 600 000 Kr. mere end efter den hidtidige Ordning. Jeg vil dog her indskyde, at disse Beregninger er foretaget, før der var afgivet Betænkning af Lønningskommissionen af 1943, saaledes at der ikke er indregnet de nye Læreren, der jo vil paavirke Udgiften, i hvert Fald i nogen Grad. Men jeg tror, det er af Vigtighed, at vi paa det Omraade, hvor vi her bevæger os, gaar til en Forbedring af Friskolernes Forhold. Det kan ikke være rigtigt, at de fortsat skal leve under Vilkaar, som ikke mere er tidssvarende, ogsaa naar henses til den Stilling, man har givet de andre frie Skoler, som jeg tidligere har nævnt.

Med disse Bemærkninger skal jeg anbefale Forslaget til det høje Tings velvillige og hurtige Behandling.

Første Næstformand (Arnth Jensen):
Eksemplarer af de fremsatte Lovforslag er eller vil blive omdelt.